

SCHRIFTELIJKE VRAAG

nr. 1084
van **STEVEN COENEGRACHTS**
datum: 8 juni 2021

aan **ZUHAL DEMIR**

VLAAMS MINISTER VAN JUSTITIE EN HANDHAVING, OMGEVING, ENERGIE EN TOERISME

Erosiebestrijding - Goede landbouwpraktijken

Met het onweer van begin juni ging op een aantal plaatsen een aanzienlijke wateroverlast gepaard, onder meer in de streek van Halle. Eveneens zorgde dit voor een modderstroom van de velden. Dat wijst erop dat het beleid inzake erosiebestrijding voor verbetering vatbaar is. In het algemeen zorgt bodemerosie immers op korte termijn voor belangrijke opbrengstverliezen voor de landbouwers door het wegspoelen en onderspoelen van (kiem)planten, en voor problemen bij het bewerken van akkers. Naast deze negatieve gevolgen voor de landbouw krijgen ook dorpskernen, wegen en waterlopen door erosie te maken met water-, modder- en sliboverlast. Met zoveel negatieve gevolgen ligt het voor de hand dat erosiebestrijding beschouwd mag worden als een goede landbouwpraktijk om overlast bij boeren en maatschappelijke overlast te voorkomen.

Sinds 2005 koppelt de Europese Unie de areaal- en diergebonden steunmaatregelen binnen de eerste en tweede pijler van het gemeenschappelijk landbouwbeleid (GLB) aan diverse randvoorwaarden, onder meer op het vlak van bodemerosie. In 2015 werden in het kader van de randvoorwaarden verplichtingen inzake erosiebestrijding opgenomen voor bepaalde erosiegevoelige percelen. Na protest werden deze aanzienlijk bijgesteld.

1. Heeft de minister een indicatie van de landbouwschade en maatschappelijke overlast die werd veroorzaakt na het onweer van 3 juni jl. ten gevolge van onvoldoende maatregelen die werden genomen in het kader van de erosiebestrijding?
2.
 - a) Ontving het bevoegde departement klachten over water-, modder- en sliboverlast te wijten aan een onvoldoende beleid inzake erosiebestrijding?
 - b) Zo ja, hoeveel en hoe worden die klachten opgevolgd?
3.
 - a) Hoe evalueert de minister het erosiebestrijdingsbeleid sinds 2015?
 - b) In welke mate hebben de bijsturingen die na de aanvankelijke verstrengingen in 2015 werden doorgevoerd een negatieve impact op de erosiebestrijding?
4. Werd reeds nagegaan wat de probleemregio's en probleempunten zijn in het huidige erosiebestrijdingsbeleid?
5.
 - a) Zijn er ook gemeenten of regio's die inmiddels goede praktijken hebben ontwikkeld op het vlak van erosiebestrijding?

- b) Zo ja, werden die opgelijst en gedeeld met andere gemeenten?
6. Op welke schaal worden goede praktijken inzake erosiebestrijding in Vlaanderen toegepast? Graag een overzicht van het aantal graserosiestroken, erosiepoelen, plaatsen waar men doet aan aangepast bewerken...?
7. Waar is de erosiecoördinator actief?
8. Is er een duidelijk verschil merkbaar in de erosiebestrijding in gebieden waar de erosiecoördinator actief is en waar niet?
9. a) Werd de inzet en aanpak van de erosiecoördinator reeds geëvalueerd?
- b) Zo ja, wat waren de bevindingen?
- c) Zo niet, zal dat alsnog gebeuren?
- d) Zijn er bijsturingen noodzakelijk in de aanpak door de erosiecoördinator?
- e) Zo ja, welke?
10. Op 24 september 2020 lanceerde het Departement Landbouw en Visserij een individuele bevraging omtrent de randvoorwaarden m.b.t. erosiebestrijding. Deze 'erosie-enquête' liep t.e.m. 18 december 2020.
- a) Wat was het precieze opzet van deze enquête?
- b) Zijn de resultaten en conclusies van deze bevraging al bekend?
- c) Zo ja, welke zijn dat?
11. Welke aanpassingen inzake erosiebestrijding overweegt de minister in het kader van het nieuwe GLB post 2022?
12. Is de minister van oordeel dat erosiebestrijding in de toekomst deel moet uitmaken van de vaste goede landbouwpraktijken in het kader van de verduurzaming en vergroening van het GLB?
13. Welke plaats ziet de minister concreet voor erosiebestrijding in het GLB, meer bepaald in het kader van pijler 1 en pijler 2?
14. a) Hoeveel landbouwers werden in 2019 en 2020 gecontroleerd op de randvoorwaarden met betrekking tot erosie?
- b) Bij hoeveel landbouwers werden in 2019 en 2020 overtredingen op de naleving van de randvoorwaarden met betrekking tot erosie vastgesteld?

Deze vraag werd gesteld aan de ministers Hilde Crevits (840), Zuhal Demir (1084)

GECOÖRDINEERD ANTWOORD

op vraag nr. 1084 van 8 juni 2021

van **STEVEN COENEGRACHTS**

1. De onweders die op 4 juni over Vlaanderen trokken, hebben op verschillende plaatsen voor modderoverlast gezorgd. Op landbouwpercelen waar de gewassen de bodem nog onvoldoende bedekten, voerde het afstromende water de aarde mee. Op de akkers zorgde dit voor een verlies aan vruchtbare bodem maar ook van zaaigoed, meststoffen en sproeistoffen. Onderaan de akkers sedimenteerde een deel van de geërodeerde bodem waardoor het zaaigoed bedolven werd. Stroomafwaarts leidden de modderstromen tot modderoverlast op de wegen, in woningen en tuinen, in rioleringen en grachten, in waterlopen en in natuurgebieden.

Bij de erosiecoördinatoren, die gemeenten bijstaan in de realisatie van erosiebestrijdingsmaatregelen en waarvan de werking gesubsidieerd wordt via het erosiebesluit, liepen heel wat meldingen van overlast binnen. Volgende gemeenten namen contact op met de erosiecoördinator naar aanleiding van het onweer van 4 juni, of stelde de erosiecoördinator zelf de overlast vast: Kortrijk, Zwevegem, Ronse, Maarkedal, Brakel, Kluisbergen, Halle, Beersel, Sint-Genesius-Rode, Sint-Pieters-Leeuw, Wemmel, Dilbeek, Lennik, Ternat, Grimbergen, Zaventem, Wezembeek-Oppem, Kortenberg, Heers, Riemst.

In heel wat gemeenten werden ook problemen van wateroverlast gemeld. In dat geval zijn de problemen niet veroorzaakt door afstromend water en modder afkomstig van de velden, maar is dit veroorzaakt door een teveel aan water op de verharde oppervlakte die niet tijdig afgevoerd kon worden door de slokkers en via de riolering.

Door de erosiecoördinatoren werd gemeld dat doeltreffendheid van heel wat erosie maatregelen sterk afhankelijk is van de intensiteit van de regenbuien. De verplichte maatregelen tegen erosie via de randvoorwaarden erosie zijn doeltreffend tegen regenbuien met een matige intensiteit. Bij hevige regenbuien volstaan deze maatregelen echter niet. Bufferende maatregelen zoals erosiepoelen, bufferbekkens, aarden dammen, plantaardige dammen en buffergrachten zijn dan noodzakelijk om de overlast te beperken. Deze maatregelen kunnen onder meer aangelegd worden via het erosiebesluit. Belangrijke vaststelling is dat de reeds aangelegde maatregelen via het erosiebesluit bij het onweer van 4 juni hun effectiviteit hebben bewezen: de erosiepoelen en bufferbekkens vingen het afstromend water op, en/of de modder sloeg neer achter de plantaardige dammen, waardoor op die plaatsen geen overlast werd gemeld. Dit bewijst dat een gecombineerde aanpak van brongerichte en effectgerichte maatregelen noodzakelijk is om het landschap robuust te maken tegen erosie en modderoverlast. De erosiecoördinatoren verwerken de informatie naar aanleiding van de onweders om te bepalen waar bijkomende erosiebestrijding noodzakelijk is.

2. a. Het departement Omgeving ontving geen klachten over water-, modder- en sliboverlast naar aanleiding van het onweer van 4 juni. De voorbije dagen werden wel twee meldingen ontvangen van modderoverlast door recentere onweders. Deze meldingen handelen steeds over overlast veroorzaakt door één of enkele percelen stroomopwaarts van de eigendom en waarbij de landbouwer geen of onvoldoende maatregelen tegen erosie heeft ondernomen.

Het Departement Landbouw en Visserij heeft geen klachten ontvangen over water-, modder- en sliboverlast te wijten aan een onvoldoende beleid inzake erosiebestrijding.

- b. Jaarlijks ontvangt het departement Omgeving enkele meldingen over modderoverlast. In 2019 ging het om 1 melding, in 2020 om 2 meldingen en in 2021 voorlopig om 3 meldingen. De meldingen worden door het departement Omgeving bezorgd aan de erosiecoördinator van de betrokken gemeente met de vraag de problemen ter plekke te onderzoeken en te bekijken hoe de erosieproblemen opgelost kunnen worden. Indien de problemen echter te wijten zijn aan het niet naleven van de randvoorwaarden erosie (namelijk op de hoog en zeer hoog erosiegevoelige percelen), is de erosiecoördinator niet bevoegd om op te treden. In dat geval kan de gemeente het departement Landbouw en Visserij vragen een controle uit te voeren.
3. a. De onderdelen van deze vraag worden samen beantwoord onder 3b.
- b. In 2019 had in Vlaanderen 38.117 ha een erosierisico hoger dan 10 ton per hectare per jaar. Hiervan liep 4.677 ha, in de bodemerosierisicoklasse van meer dan 20 ton bodemverlies per hectare per jaar, een acuut risico (Erosierisico - Statistiek Vlaanderen). Om onze Vlaamse bodems afdoende te beschermen tegen erosie is dus nog een lange weg af te leggen. Het doel is om landdegradatieneutraliteit te bereiken tegen 2030, zoals overeengekomen in de Duurzame Ontwikkelingsdoelstellingen van de Verenigde Naties.

Uit de evolutie van de oppervlakte landbouwpercelen per bodemerosierisicoklasse, blijkt dat de invoering van de verstrenging van de verplichte erosiemaatregelen voor landbouwers in 2016 de oppervlakte in de erosierisicoklassen hoger dan 20 ton per hectare per jaar halveerde (Erosierisico - Statistiek Vlaanderen). Sinds 2016 is er geen noemenswaardige daling meer. Het is onmogelijk om in te schatten hoeveel sterker deze daling geweest zou zijn indien de aanvankelijke verstrengingen uit 2015 niet waren bijgestuurd maar onverminderd zouden zijn uitgerold.

Het erosiebeleid wordt momenteel geëvalueerd door de cel beleidsevaluatie van het departement Omgeving. De opdrachthouder legt tijdens de maand juni de bevindingen met betrekking tot het 'landbouwluik' voor aan stakeholdergroepen voor commentaar en verdere aanvulling. De conclusies van deze gesprekken worden in de zomer aan de stuurgroep van deze evaluatie-opdracht voorgelegd. In het najaar wordt dan dieper ingegaan op andere instrumenten binnen het erosiebeleid, om eind 2021 de evaluatie af te ronden. Het lijkt mij voorbarig om hierover al uitspraken te doen nog vóór deze oefening afgerond is.

4. De probleemregio's waar bodemerosie het sterkst optreedt, zijn gekend. Erosie treedt vooral op in hellende gebieden met een zandlemige tot lemige bodemtextuur en veel akkerland. Hierbij denken we in de eerste instantie aan Haspengouw, het Hageland, het Pajottenland, de Vlaamse Ardennen en de West-Vlaamse Heuvels. De erosiegevoeligheidskaart van de Vlaamse gemeenten en de potentiële erosiekaart per perceel brengen deze probleemregio's goed in beeld. In de gemeentelijke erosiebestrijdingsplannen werden probleempunten van bodemerosie en modderoverlast geïnventariseerd en werden bijhorende knelpuntgebieden afgebakend. Voor deze knelpuntgebieden werd een oplossingsscenario uitgewerkt. Deze kaarten kunnen geraadpleegd worden via de Databank Ondergrond Vlaanderen (www.dov.vlaanderen.be). Naast het identificeren van de probleemgebieden en -punten waar erosie optreedt, wordt er via het modelleren van sedimentstromen op het land ook gewerkt aan het in kaart brengen van de belangrijkste probleemgebieden en -punten van sedimentaanvoer naar waterlopen, grachten en riolering.

5. a. Verschillende gemeenten hebben politieverordeningen die moeten bijdragen tot een vermindering van modderoverlast. Het gaat daarbij onder andere over het aanhouden van een grasstrook langs de wegen en het onderhouden van grachten. Sommige gemeenten gaan verder door hun inwoners advies te geven hoe hun bestaande woning of woning in aanbouw te beveiligen tegen modderoverlast (de "moddertoets").
- b. Het departement Omgeving heeft in 2018 tijdens de jaarlijkse bijeenkomsten met de erosiecoördinatoren de door hen gekende politieverordeningen en erosieregelingen opgelijst en gedeeld met de groep. De erosiecoördinatoren kunnen tijdens hun contact met de gemeenten deze kennis delen.
6. Sinds de inwerkingtreding van het erosiebesluit van 7/12/2001 kan een gemeente een subsidie aanvragen bij de Vlaamse Overheid voor het uitvoeren van kleinschalige, infrastructurele erosiebestrijdingsmaatregelen, zoals een bufferbekken, een aarden dam met erosiepoel, een houthakseldam, een buffergracht met grasbufferstrook, enz. Tot op heden werden in het totaal 268 projecten met erosiebestrijdingswerken gesubsidieerd, verspreid over de erosiegevoelige regio's in Vlaanderen. De projecten zijn als volgt verdeeld over de provincies:

Provincie	Aantal gemeenten met erosiebestrijdingswerken	Aantal projecten per provincie (2001 tot heden)	Aantal projecten per provincie (2019 tot heden)
Limburg	11	112	17
Vlaams-Brabant	31	106	14
Oost-Vlaanderen	11	17	2
West-Vlaanderen	13	33	3
TOTAAL	66	268	36

Een lijst van alle projecten per gemeente is toegevoegd in bijlage 1. Onderstaande tabel geeft een overzicht van het aantal erosiepoelen, bufferbekkens, bufferende aarden dammen en buffergrachten per provincie, uitgevoerd door de gemeenten met subsidies van het Vlaamse Gewest sinds 2001.

	Erosiepoel	Bufferende dam	Bufferbekken	Buffergracht
Limburg	103	132	11	7
Vlaams-Brabant	53	76	47	31
Oost-Vlaanderen	6	11	3	22
West-Vlaanderen	6	5	4	28
TOTAAL	168	224	65	88

Op de website van de VLM vindt U in de rubriek beheerovereenkomsten 'evolutie' een totaaloverzicht van de beheerovereenkomsten erosiebestrijding die in 2021 lopende zijn. U kan ook gebruik maken van deze link:

<https://www.vlm.be/nl/themas/beheerovereenkomsten/evolutie/Paginas/default.asp>

x

Wat betreft de meest brongerichte en zeer efficiënte maatregelen, namelijk een aangepaste bewerking van de risicopercelen, bevraagt het departement Landbouw en

Visserij de landbouwers over de toepassing van dergelijke technieken op de meest erosiegevoelige percelen waar verplicht erosiebestrijdende maatregelen genomen moeten worden in het kader van de randvoorwaarden bij het Gemeenschappelijk Landbouwbeleid. De resultaten van deze vrijwillige enquêtes zijn echter niet openbaar beschikbaar en de omgevingsadministratie beschikt niet over de nodige informatie om uitspraken te kunnen doen over de regionale spreiding van de genomen maatregelen.

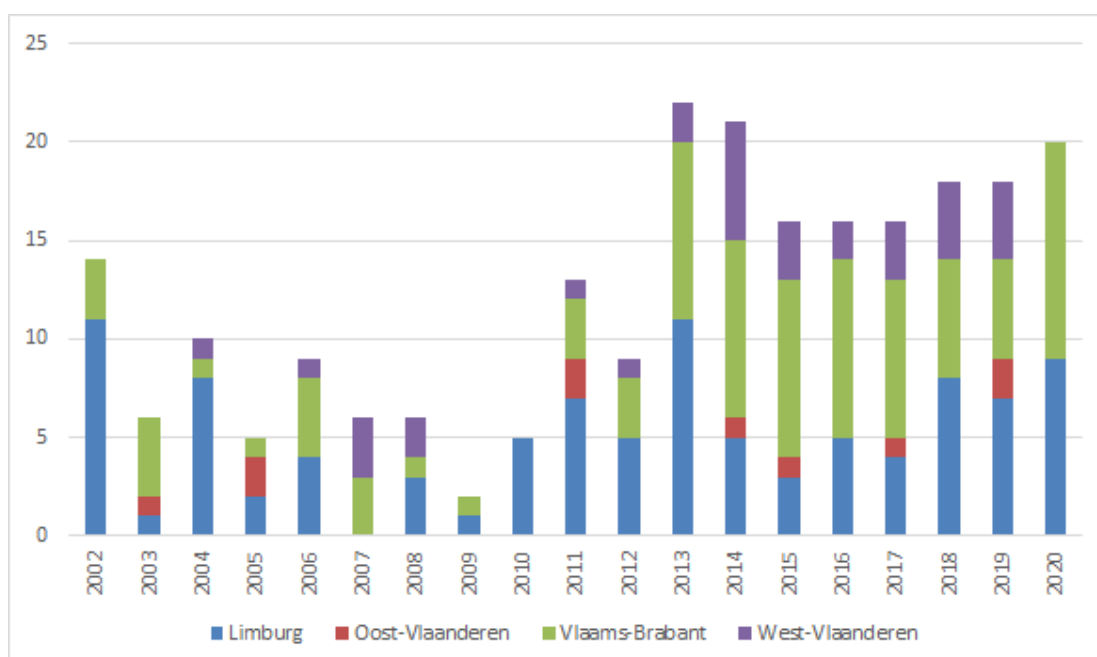
7. De erosiecoördinator is actief in gemeenten met een goedgekeurd gemeentelijk erosiebestrijdingsplan. Onderstaande tabel toont, per provincie, het aantal gemeenten die een erosiecoördinator hebben aangesteld.

Provincie	Aantal gemeenten met een erosiecoördinator
Limburg	12
Vlaams-Brabant	47
Oost-Vlaanderen	22
West-Vlaanderen	22
TOTAAL	103

Een lijst van de gemeenten met erosiecoördinator is toegevoegd in [bijlage 2](#).

8. De erosiecoördinator begeleidt de gemeente bij het uitwerken van haar gemeentelijk erosiebestrijdingsplan. Hij/zij zorgt voor de voorbereiding van de subsidieaanvraag, en voert ook het overleg met de betrokken eigenaars en gebruikers. Hij/zij informeert en sensibiliseert over de erosiebestrijdingsproblematiek en verwijst door naar de juiste personen en diensten voor maatregelen die niet via dit besluit kunnen worden gesubsidieerd. Daarnaast heeft de erosiecoördinator ook taken met betrekking tot de aan landbouwers opgelegde erosiebestrijdingsmaatregelen in het kader van de steunregelingen van het gemeenschappelijk landbouwbeleid.

De erosiecoördinator werd in het leven geroepen door het besluit betreffende de erosiebestrijding van 8/5/2009. In de loop van de daarop volgende jaren is het aantal subsidieaanvragen voor de uitvoering van erosiebestrijdingswerken duidelijk gestegen, zoals blijkt uit onderstaande grafiek.

Evolutie van het aantal subsidieaanvragen voor de uitvoering van erosiebestrijdingswerken. De verschillende kleuren geven de verschillende provincies weer.

Het resultaat van de inzet van de erosiecoördinatoren is het sterkst aanwezig in de provincies Limburg en Vlaams-Brabant. Sinds 2001 werden al 112 projecten gesubsidieerd in Limburg, en 106 projecten in Vlaams-Brabant. Voor West-Vlaanderen bedraagt het aantal 33 en voor Oost-Vlaanderen 17. De inzet van erosiecoördinatoren levert dus positieve resultaten op, maar deze zijn niet in alle provincies even groot.

9. a. De inzet en aanpak van de erosiecoördinator werd geëvalueerd tijdens een evaluatie van de werking van het Erosiebesluit in het voorjaar 2018.

b-c. - Uit een bevraging van de gemeenten bleek dat het erosiecoördinatorschap als zeer nuttig wordt ervaren: zonder erosiecoördinator zou een gemeente zelf niet tot uitvoering van erosiebestrijdingswerken komen want het ontbreekt de gemeenten aan kennis én tijd. De gemeente zelf is doorgaans wel op de hoogte van de problemen, maar heeft niet voldoende kennis van zaken om een juiste oplossing voor te stellen. Daarom noemen zij het voorstellen van uit te voeren maatregelen door de erosiecoördinator als één van de belangrijkste taken.

- Een andere belangrijke taak van de erosiecoördinator voor de gemeenten is het voeren van de communicatie met de eigenaars en gebruikers van percelen waarop erosiebestrijdingswerken nodig of al in uitvoering zijn. De erosiecoördinator heeft als externe deskundige soms meer overtuigingskracht o.a. door zijn/haar technische kennis, geloofwaardigheid en zijn/haar neutrale rol en onpartijdigheid, los van politiek.
- De erosiecoördinator fungeert soms als de nodige brug tussen de gemeenten daar er doorgaans weinig overleg is tussen de gemeenten onderling over erosie en erosiebestrijdingswerken.

Algemeen krijgt de erosiecoördinator van de gemeenten een goede beoordeling omdat hij/zij doet wat van hem/haar verwacht wordt. De erosiecoördinator maakt het voor de gemeenten mogelijk om de juiste bestrijdingsmaatregelen te realiseren voor een relatief lage kostprijs. Doorgaans is er een goed evenwicht tussen het sensibiliseren en contacteren van de landbouwers enerzijds en het uitvoeren van erosiebestrijdingswerken anderzijds.

- d-e. Bij de evaluatie van het Erosiebesluit werden een aantal suggesties door gemeenten naar voren geschoven.

- De uitwerking van de erosiebestrijdingswerken verschilt tussen de verschillende dienstverleners, naargelang deze beschikt over een eigen tekenkamer voor de technische uitwerking van de erosiebestrijdingswerken. Waar deze expertise niet aanwezig is, is de gemeente aangewezen op duurdere studiebureaus en de bijhorende aanbestedingsprocedures. Dit leidt tot verschillen in efficiëntie tussen de werking van de verschillende dienstverleners. Een voorstel vanuit de gemeenten is dat de erosiecoördinatoren die niet kunnen instaan voor de technische uitwerking van een dossier erosiebestrijdingswerken, een raamcontract opstellen met een studiebureau zodat de gemeenten op een snelle en eenvoudige manier gebruik kunnen maken van de diensten en ondersteuning van het aangestelde studiebureau.
- De gemeenten zijn voorstander om de erosiecoördinator meer te laten inzetten op sensibilisering, via infovergaderingen, via het gemeentelijk informatieblad of via de landbouwraad maar ook door het plaatsen van foto's en informatieborden bij reeds uitgevoerde erosiebestrijdingswerken. Zij zien een meerwaarde in een positieve campagne die het nut van de

erosiebestrijdingsmaatregelen linkt met andere ecosysteemdiensten zoals biodiversiteit. Naast het promoten van erosiebestrijdingswerken kunnen de erosiecoördinatoren de landbouwers aansporen om zorg te dragen voor hun bodem en te werken aan bodemkwaliteit.

- De gemeenten zijn van mening dat veel problemen van bodemerosie en modderoverlast voorkomen zouden kunnen worden door meer controle op het uitvoeren van de randvoorwaarden erosie. De controle en handhaving van de randvoorwaarden behoort tot de bevoegdheid van het departement Landbouw en Visserij. Zij voeren vandaag reeds gerichte controles ter plaatse uit. Een aantal gemeenten zijn vragende partij om een vorm van controle toe te voegen aan het takenpakket van de erosiecoördinator. Zij zijn ervan overtuigd dat meer controle op het terrein de echte knelpunten van bodemerosie kan blootleggen en op termijn zelfs voorkomen. De gemeenten geven aan dat ze zelf te weinig kennis hebben over de inhoud van de randvoorwaarden en dat ze niet weten tot wie zij zich zouden kunnen wenden om inbreuken te melden.

10. a. De opzet van de enquête was beter zicht te verkrijgen op de keuzes die landbouwers maken om aan hun verplichtingen uit de randvoorwaarden-erosie te voldoen.

b-c. Het Departement Landbouw en Visserij heeft de resultaten van deze enquête nog niet kunnen verwerken. Uit eerdere enquêtes bleek dat er een positieve evolutie is in de toepassing van erosiebestrijdende maatregelen. De landbouwers maken gebruik van de geboden keuzemogelijkheden. Wel blijft communicatie nodig omdat in sommige gevallen combinaties toegepast worden die niet voldoen aan de randvoorwaarden erosie.

11. In het kader van het nieuwe GLB post 2022 zullen de bestaande randvoorwaarden erosie zo nodig bijgestuurd worden op basis van de door de Vlaamse Regering goedgekeurde aanbevelingen die uit de evaluatieoefening zullen voortvloeien.

12. Erosiebestrijding is onlosmakelijk verbonden met een goede landbouwpraktijk. De bodem is een belangrijke productiefactor voor de landbouw die met de nodige zorg behandeld moet worden. Het vermijden of beperken van bodemerosie is essentieel voor het behoud van waardevolle, vruchtbare bodems. Daarom zetten we in de strijd tegen bodemerosie in op verschillende sporen: zowel een versterkte handhaving via de randvoorwaarden binnen het GLB, als stimulerende maatregelen via het erosiebesluit, beheerovereenkomsten, VLIF-steun voor niet-productieve investeringen. Ten slotte worden landbouwers ook gesensibiliseerd en begeleid via onder andere Kratos-adviezen, demonstratieprojecten, infomomenten en verspreiding van informatieve brochures en voorlichtingsmateriaal.

13. De uitwerking van het Vlaams strategisch GLB-plan is nog volop aan de gang zodat het nog voorbarig is om al in detail in te gaan op de concrete maatregelen. Wel kan er reeds meegegeven worden dat erosiebestrijding een plaats zal krijgen in verschillende instrumenten van het GLB: conditionaliteit (opvolger van de huidige randvoorwaarden), ecoregelingen, agromilieu- en klimaatmaatregelen, investeringssteun, vorming en advies, demonstratieprojecten.

14. Tabel 1 geeft een overzicht van het aantal landbouwers dat in 2019 en 2020 gecontroleerd werd en het aantal landbouwers waarbij een overtreding op de naleving van de randvoorwaarden-erosie werd vastgesteld. Het aantal gecontroleerde landbouwers omvat de landbouwers waar een, veelal gerichte, controle ter plaatse heeft plaatsgevonden en niet de landbouwers die administratief gecontroleerd werden op het omzetten van blijvend grasland op een paars perceel (100% controle).

Tabel 1. Overzicht aantal gecontroleerde landbouwers en aantal landbouwers met inbreuk in 2019 en 2020

	2019	2020
Aantal landbouwers met controle ter plaatse	149	48
Aantal landbouwers met inbreuk na controle ter plaatse	49	13
Aantal landbouwers met inbreuk na administratieve controle	4	9

Bron: Departement Landbouw en Visserij

BIJLAGEN

1. [Projecten per gemeente](#)
2. [Gemeenten met erosiecoördinator](#)